

383; a.mlf., "Kara Osmanoğlu Hacı Osman Ağa'ya Ait İki Vakfiye", a.e., X (1973), s. 161-175; a.mlf., "Kara Osmanoğlu Mehmed Ağa b. Hacı Ömer Ağa", a.e., XI (1977), s. 57-66; G. Veinstein, "Ayan de la region d'Izmir et commerce du levant", EB, XII/3 (1976), s. 71-83; C. Orhonlu, "Kara ʿOthmān-Oghli", Eİ² (İng.), IV, 592-594.

YUZO NAGATA

KARAPAPAKLAR

Türkiye, Azerbaycan
ve İran'da yaşamakta olan
bir Türk topluluğu.

Karapapak, Karapapah, Borçalı ve Terakime / Terekeme gibi çeşitli isimlerle anılan bu topluluk başlarına siyah kuzu derisinden serpuş giydikleri için bu adı almışlardır. Karapapaklar, Şah İsmâil'in babası Şeyh Haydar'ın müridlerine giydirdiği, on iki imamın adı yazılı on iki dilimli "taç" adlı kızıllı kavukları reddederek Sünnîlik'lerini belirtmek üzere ısrarla "kara papak" giymişlerdir. Özbekistan'ın Karakalpak Özerk Cumhuriyeti'nde yaşamakta olan Karakalpaklar'la akrabadırlar. Bu iki grubun Kuman / Kıpçak ve Bulgar / Hazar Türkleri'nin bakiyeleri olduğu ve Karapapaklar'ın Hazar kağanlarına kız veren en itibarlı Kıpçak boylarından birini teşkil ettiği ileri sürülmektedir (Kırzioğlu, *Osmanlılar'ın Kafkas-Elleri'ni Fethi: 1451-1590*, s. 467). Karapapaklar, muhtemelen asıl vatanları olan Orta Asya'dan göç ederek Kafkasya'nın Daryal ve Derbend boğazlarından geçip Gürcistan'a gelmişler ve daha sonraki yıllarda bölgeye yayılmışlardır. Kafkasya bölgesinin Osmanlı Devleti tarafından fethi sırasında çoğu zaman Türkler'in yanında yer almışlardır.

Karapapaklar, 1828 Türkmençay Antlaşması'ndan sonra yurtlarını terkederek Türkiye ve İran'a göçmüşlerdir. Azerbaycan genel valisi Abbas Mirza zamanında İran'a göç ettirilen 800 Karapapak ailesine Sulduz bölgesi timar olarak verilmiştir. Bu bölgeye gelen Karapapak şubeleri şunlardır: Tarkavün, Saral, Araplı, Can-Ahmedli, Çaharlı ve Ulaçlı. Esas şube hanların mensup olduğu Tarkavün'dür. Karapapaklar'ı Sulduz'a getirerek burada aşireti kuran Mehdi Han Borçalı da Tarkavün boyundandır. 1908-1912 yıllarında Türk hâkimiyetine geçen bölge I. Dünya Savaşı sırasında bazan Türk, bazan da Rus idaresine geçmiş, 1919'da Ruslar'ın çekilmesinin ardından eskisi gibi İran'a kalmıştır. Sayıları bugün yaklaşık 50.000

civarında olduğu tahmin edilen İran Karapapakları Anadolu'dakilerden farklı olarak hâlâ aşiret hayatı sürmektedir. Konuştukları lehçe Âzerî Türkçesi'nin bir ağızıdır. Sultan Alparslan döneminde (1064) İslâm dinini kabul eden Karapapaklar'dan İran'da yaşayanların çoğunluğu Şii, Türkiye'dekiler Sünnî'dir.

Azerbaycan'daki Karapapaklar daha ziyade Aras nehri civarına yerleşmişlerdir. 1926 Sovyet nüfus sayımında ayrı grup olarak (6316 kişi) kaydedilmelerine rağmen sonraları Âzerîler'le birlikte zikredilmişlerdir. Sayıları İran'da 30.000, Türkiye'de 50.000 civarında tahmin edilmekteydi. Günümüzde Karapapaklar'ın nüfusu hakkında kesin bir rakam vermek zordur. Çünkü her üç ülkede yapılan nüfus sayımlarında ayrı birer halk olarak belirtilmemektedir.

Osmanlı Devleti zamanında Kars'a yerleştirilen Karapapaklar, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Gazi Ahmed Muhtar Paşa'nın kumandası altında büyük yararlıklar göstermişlerdir. Gazi Ahmed Muhtar Paşa *Sergüzeşt-i Hayâtım* adlı eserinde onların bu savaştaki kahramanlıklarından övgüyle söz eder. Özellikle reisleri Mihr Ali Bey'in kahramanlıkları şairleri tarafından destanlaştırılmıştır. Ancak Kars'ın Ruslar tarafından işgali üzerine I. Dünya Savaşı sırasında Karapapaklar yeniden göç etmişler ve Sivas, Tokat, Amasya gibi vilâyetlere yayılmışlardır. Günümüzde bu şehirlerin dışında Kars, Ağrı, Muş ve Erzurum'da yaşamakta olan Karapapaklar aşiret özelliklerini kaybederek yerli halkla kaynaşmışlardır. Ziraat, halıcılık, hayvancılık gibi işlerle uğraşmakta ve göçebelikten kalma bazı inançlar bugün de varlığını korumaktadır.

1883 yılında Ruslar tarafından yapılan nüfus sayımına göre Kars bölgesinde 21.652 Karapapak yaşıyordu ve bunların 11.721'i Sünnî, 9931'i de Şii idi. 1897'deki Rus sayımına göre ise bu sayı 29.879'a, 1910'da 39.000'e çıkmıştı. Bunlar Kars kazasında altmış üç, Ardahan'da yirmi dokuz ve Kağızman'da yedi köyde yaşıyorlardı. 1926'da Rusya'da yaşayanların sayısı 6316'ya düştü. 1979 nüfus sayımına göre eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne bağlı Gürcistan ve Ermenistan'da 5000 civarında Karapapak bulunuyordu. Ancak bunlar bölgedeki Ahıska / Mesket, Meshi, Türkmen ve Hemşin gibi diğer Türk gruplarıyla birlikte II. Dünya Savaşı sırasında Orta Asya

ve Sibiry'a'ya sürüldü. Karapapaklar'ın savaştan sonraki âkibetleriyle ilgili bilgi yoktur. Ermenistan'da yaşayanlar Karabağ savaşının ardından muhtemelen Azerbaycan'a göç etmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Fahrettin Kırzioğlu, *Karapapaklar*, Erzurum 1972; a.mlf., *Osmanlılar'ın Kafkas-Elleri'ni Fethi: 1451-1590*, Ankara 1993, bk. İndeks (Borçalı, Terekeme); Ahmed Caferoğlu - Talip Yücel, "Karapapahlar", *Türk Dünyası El Kitabı*, Ankara 1976, s. 1118; Shirin Akiner, *Sovyet Müslümanları* (trc. Tufan Buzpınar - Ahmet Mutu), İstanbul 1995, s. 216-217; Yaşar Kalafat, "Karapapak Türklerinde Halk İnançları", *TK*, XXXVII/143 (1999), s. 160-164; Mirza Bala, "Karapapak", *İA*, VI, 330-331; V. Minorosky, "Sulduz", a.e., XI, 11; W. Barthold - [R. Wixman], "Karapapak", *Eİ²* (İng.), III, 627; Ahmed Caferoğlu, "Karapapaklar", *TA*, XXI, 309.

İSMAIL TÜRKÖĞLU

KARAPINAR

Konya iline bağlı bir ilçe merkezi.

İç Anadolu bölgesinde Konya ovasının güneydoğusunda kurulmuştur. Kasabanın antik bir yerleşme yeri üzerinde bulunduğu, eski adının Barata veya daha kuvvetli bir ihtimal Hyde olduğu ileri sürülür. Son yapılan çalışmalarda Karapınar'ın içindeki Alitepesi höyüğü'nün Hyde antik kentinin merkezi olduğu kabul edilmektedir. Alitepesi höyüğü'nden toplanan seramikler üzerindeki incelemeler de burada şehirciliğin İlkçağ sonlarına kadar indiğini gösterir. Bu bilgilerden hareketle Karapınar'ın çok önceki asırlarda terk edilmiş antik kentin kenarında kurulmuş olduğu söylenebilir. Zamanla iskân sahası genişleyince Alitepesi kasabanın içinde kalmıştır. Bir kasaba halini aldığı Osmanlı döneminde II. Selim'in burada yaptırdığı külliyyeden dolayı Sultâniye adıyla da anılmış, ancak halk arasında yakınındaki pınardan gelen Karapınar adı unutulmuş, ve zamanla Sultâniye'nin yerini almıştır. 1903'te Sultâniye adı tekrar resmen kabul edilmiş ve yazışmalarda 1934'e kadar bu ad kullanılmışsa da 1934'te alınan bir kararla kasabanın adı Karapınar'a çevrilmiştir.

Karapınar, muhtemelen çetin tabii şartları ve su problemi yüzünden antik dönem sonrasında uzun bir süre iskân sahası olarak kullanılmadı. Bir yerleşim birimi şeklinde ortaya çıkması XVI. yüzyıl başlarında Osmanlı döneminde. Bunda, Konya ovasının hemen başlangıç kısmında önemli bir yol üzerinde bulunması

rol oynamış olmalıdır. Nitekim Yavuz Sultan Selim'in surla çevrili "derbend" köyünü inşa etmesinden sonra (1514) buraya bazı Türkmen aşiretlerinin yerleştiği sanılmaktadır. Fakat Karapınar köyünde iskân edilenler burayı kısa bir süre sonra terketmişlerdir. 18 Şâban 967 (14 Mayıs 1560) tarihli bir mühimme kaydına göre Karapınar denilen mahalde artık "bir harap karye yeri" bulunmaktadır (BA, MD, nr. 3, hk. 993). Külliye bina edilmeden önce bu yer tehlikeli ve korkulu, şenlenmesi gereken bir derbend köyü idi (BA, TD, nr. 615, s. 2).

Yavuz Sultan Selim'den sonra Karapınar'ın tekrar ihyası için çalışmalar, Kanûnî Sultan Süleyman döneminde Şehzade Selim'in Konya valiliği sırasında başladı. Karapınar Sultan Selim Külliyesi'nin inşası sürerken Şehzade Selim, bazı önlemler alarak konar göçer Türkmen aşiretlerini Karapınar'a yerleşmeleri için teşvik etti ve burada oturmayı kabul edenlerin bir kısmının vergilerden muaf tutulacağını bildirdi. Bu maksatla babasına yolladığı mektupta Karapınar'a gelip yerleşenlerin "avâızdan ve tekâliften muaf" olmaları için hüküm istedi. Bunun üzerine 24 Receb 967 (20 Nisan 1560) ve 18 Şâban 967 (14 Mayıs 1560) tarihli iki hükümle Karapınar'a gelip yerleşenlerden 120 hâne kadarının söz konusu vergilerden muaf olması kabul edildi.

Kanûnî'nin sağlığında verilen bu sınırlı imtiyaz onun ölümünden sonra genişletildi, buraya yerleşecekleri kolaylık sağlandı. Alınan tedbirler sonucu bazı Türkmen aşiretleri kendi istekleriyle Karapınar'a yerleşmek için hükümet merkezine başvuruda bulundular. Ömer Lütfi Barkan'ın tesbit ettiği Cemâziyelevvel 980 (Eylül 1572) tarihli bir hükme göre, hem avâız türü vergilerden hem de Kıbrıs'a sürgün edilmekten muaf olmaları karşılığı Kuyumcu cemaatıyla göçebe Atçeken'den yirmi dokuz, Kocalar ve Hacı Sinan cemaatleriyle Develer köyünden kırk üç, İlyaslar ve Kul Hamza cemaatleriyle Karakışla, Osmançık ve Karaviran köylerinden otuz sekiz hâne Karapınar'a yerleşmek istediklerini bildirmişlerdi. Karapınar'la ilgili evkaf defterlerine kaydedilmiş mahalle adlarının birçoğunun bu çevrede bulunan göçebe Atçeken ve diğer Türkmen cemaatlerinden birine dayanmakta olması başvuruda bulunan aşiretlerin tamamının buraya yerleştirildiğini düşündürmektedir.

Karapınar'a iskân III. Murad döneminde de sürdü. Daha önce iskân ettirilenden farklı olarak bazı hizmetlerin yürütülmesi, zaruri ihtiyaçların karşılanması ve ticarî hayatın teşviki için şehirli halktan da buraya sürgün edilenler oldu. 10 Şâban 987 (2 Ekim 1579) tarihli bir hükümle, Niğde ve Aksaray kadılarında Sultan Selim'in cami, imaret ve dükkânlar inşa ettirdiği Karapınar'a kazalarında fazla olan nalbant, kasap, bakkal, ekmekçi, terzi ve paçacı gibi esnafın iskân ettirilerek buranın "mâmur ve âbâdan" edilmesi istenmişti. Bu emrin kadılarınca yerine getirildiği, Karapınar'a Niğde ve Aksaray'dan değişik esnaf gruplarının aileleriyle birlikte göç ettirilip yerleştirildiği, bu kasabanın mahalleleri arasında Niğde ve Aksaray adlı mahallelerin bulunmasından anlaşılmaktadır.

İskân faaliyetleri sırasında bazı problemlerle de karşılaşıldı. Yeni kurulmakta olan bir kasabadaki olumsuz şartların ağırlığı karşısında bir kısım halk burayı terketti. Bu kaçanların daha önce vergi muafiyetiyle kasabaya yerleşmiş Türkmen aşiretlerine mensup oldukları anlaşılmaktadır. Nitekim Karapınar'daki Sultan Selim İmareti evkafı müfettişinin bu konudaki arzında "muaf üzere etraf ve cevânibden getirilip temekkün ettirilen reâyânın firar ettiği" ve çevre kazalarda dağınık halde buldukları bildirilmiş, bunun üzerine 987 (1579) tarihli bir hükümle kaçanların tekrar Karapınar'a geri gönderilmeleri, inat edenlerin zorla eski yerlerine sürülmeleri ilgili kazaların kadılarından istenmişti. Bu emrin ne ölçüde yerine getirildiği ve kaçanların geriye dönüş dönmediği bilinmemekle birlikte kasabada bir canlanma olduğu devrin kroniklerine de yansımıştır. Nitekim Seyyid Lokman, "Nice bin hâne mâmur olup Sultânîye nâm bir şehri hürrrem olmuştur" demektedir.

Alınan tedbirlere rağmen XVI. yüzyıl sonlarına doğru bile Karapınar'ın iskân problemi çözüme kavuşturulamamıştır. Muafiyetler sağlanarak şehre yerleştirilenlerin bir kısmı yapılan teftiştten sonra Karapınar'ı terkedip çevredeki köylere veya yaylalara gitmiş, herhangi bir teftiş olduğunda geçici olarak şehre gelip sonra tekrar köylerine dönmüştür. 27 Şâban 981 (22 Aralık 1573) tarihli bir hükümden Karapınar'da oturanların yaylaya gitmelerinin yasaklandığı anlaşılmaktadır. 992 (1584) tarihli bir hüküm ise muafiyetten yararlanan Karapınar halkının teftiştten sonra burayı terketip köylerine döndüğü,

bu sebeple kasabanın boşalıp dükkânların âtıl vaziyette kaldığı, yoldan gelip geçenlerin sıkıntıya düştüğü, diğer taraftan boş kalan evlerin eşkiyanın meskeni haline geldiği, birçok istenmeyen olayın çıkmasına yol açtığı belirtilmektedir. Bunu önlemek için muafiyetnâmesi olanların köyleriyle ilişkilerinin kesileceği, kasabada sürekli oturmayanların muafiyetnâmelerinin iptal edileceği, ayrıca bunlardan şimdiye kadar muafiyetten istifade ile vermedikleri eski yıllara ait vergilerin de alınacağı bildirilmiştir. Alınan kararların etkili bir şekilde uygulandığı ve zamanla kasabanın tam anlamıyla sabit bir nüfusa kavuştuğu anlaşılmaktadır. XVI. yüzyıl sonlarına ait tahrir kayıtlarına göre burada yirmi kadar mahallenin mevcut olduğu tesbit edilmiştir. Bu mahallelerin adları ve erkek nüfusu şu şekilde idi: Câmi-i Şerif (42), Aksaray (52), Sevindik Sofu (141), Mehmed Emin (58), Erdoğdu ve Arslan Baba (81), Mahkeme (35), Mütevelli (35), Niğde (18), Lârende (52), Kırılı (24), Mescid-i Orduhan (51), Sülemiş (86), Mescid-i Hüseyinli (48), Mescid-i Hacı Tâhir (50), Mûsâ Bey (17), Dâvud Fakih (25), Varsaklar (22), İlyaslar (19), Seydi Ahmed Fakih (54), Kızıl Sürü (6). Bu rakamlardan faydalanılarak kasabanın toplam nüfusunun 4000 dolayında bulunduğu söylenebilir.

XVII ve XVIII. yüzyıllarda Karapınar daha istikrarlı bir yapıya kavuştu. Ancak çok fazla bir gelişme de gösteremedi. Her ne kadar Evliya Çelebi burayı "âb u havâsı latif, bağ ve bahçeleri latif bir kasaba" olarak gösteriyorsa da XVII. yüzyıl ortalarında kaleme alınmış bazı eserlerde belirtildiği gibi burası herhalde bir köy manzarası arz ediyordu. XIX. yüzyılın ilk yarısında da 400 kadar evi ihtiva eden küçük bir kasaba durumunda idi. Bela Horvath'a göre Karapınar, XX. yüzyıl başlarında çevresinde yeşil dikili alanlar bulunmayan bir mevkide kurulmuş olup yaz aylarında devlet memurları dışındakiler yaylaya taşındıkları için âdeta bir "hayalet kasaba" görünümündeydi. Seyyah bu sessizliği, tren hattının buradan geçmemesi yüzünden meydana gelen göçe de bağlamaktadır. XIX. yüzyıl sonlarında (1894) şehir merkezindeki nüfusun hâlâ XVI. yüzyıldaki gibi 4000 kadar olması bu tesbitleri doğrulamaktadır. Cumhuriyet döneminde 1950'li yıllara kadar âdeta bir köy görünümündeydi. 1950'den sonra yavaş da olsa gelişmeye başladı. Nüfusu küçük iniş ve çıkışlar göstermekle beraber 1950'ye kadar Osmanlı dönemindeki ile hemen

KARAPINAR

hemen aynı olmuştur. 1927 sayımında nüfus 4441 iken 1935'te 4869'a, 1940'ta 5532'ye, 1945'te de 6168'e yükselmiştir. Nüfusun eskiye göre hızla artışı bundan sonradır. 1950'de 7423, 1960'ta 10.767, 1970'te 16.065, 1980'de 23.825, 1990'da 26.849, 1997'de 27.512'yi bulmuştur. İdarî bakımdan Karapınar, kasabanın çevreğini oluşturmuş Sultan Selim Külliyesi'nin inşasından (1560-1563) itibaren 1855 yılına kadar Eski-il kazasına bağlı bir kasaba iken 1855'te kaza merkezi, 1868'de Ereğli kazasına bağlı bucak merkezi, 1873'ten sonra tekrar kaza merkezi haline getirilmiştir. Cumhuriyet döneminde de ilçe merkezi olarak kalmıştır.

Karapınar'ın en eski tarihî binası Sultan Selim Külliyesi'dir. Bunun dışında Osmanlı yapısı yedi mescidin inşa tarihi eski değildir. Bunlardan Hamidiye Camii'ni II. Abdülhamid, Reşâdiye Camii'ni de Sultan Mehmed Reşad inşa ettirmiştir. Karapınar'da 1870'lerde üç medrese, yedi sıbyan mektebi, bir rüşdiye bulunuyordu. II. Abdülhamid iki dersaneli ve yirmi üç hücreli bir medrese daha yaptırmıştır. 1890'lı yıllarda cami imamlarının hocalık yaptığı eski usuldeki mekteplerden ayrı olarak "usûl-ı cedid üzere" bir ilkokul açılmıştır. 1900'de çağdaş eğitim veren ilkokul sayısı yediye çıkmıştır. Kurtuluş Savaşı yıllarında medreseler metrûk durumdaydı.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 615, s. 2; BA, MD, nr. 3, hk. 993; nr. 4, hk. 545; nr. 40, hk. 401; BA, Evkaf-İrade, 23 M. 1330, nr. 13; *Konya Vilâyeti Salnâmesi* (1285), s. 90; (1290), s. 39, 102; (1298), s. 83-84; (1300), s. 106-107; (1301), s. 44-46; (1302), s. 81-83; (1304), s. 113-115; (1305), s. 106, 109-110; (1307), s. 103-105; (1310), s. 139-141; (1313), s. 139-140, 322-333, 385, 405-406; (1314), s. 135-136, 387-388; (1317), s. 172-175; (1322), s. 105-107, 265, 298-299; Nazmi, *Türkiye'nin Sıhhi-İ İctimâî Coğrafyası Konya Vilâyeti*, Ankara 1922, s. 99-107; İbrahim Gündüz, *Karapınar El Dokumaları ve Kök-boyacılık*, Konya 1993; Yusuf Küçükdağ, *Karapınar Sultan Selim Külliyesi*, Konya 1997; a.mlf., "Konya Karapınar Kalhânesi'nde Güherçile Çıkarılması", *Yeni İpek Yolu, Konya Ticaret Odası Dergisi*, sy. 122, Konya 1998, s. 44-45; Ömer Lütfi Barkan, "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler I", *VD*, II (1942), s. 355; Semavi Eyice, "Sultanîye-Karapınar'a Dâir", *TD*, XV/20 (1965), s. 117-140; *Kâmûsü'l-a'lâm*, V, 3622-3623.

YUSUF KÜÇÜKDAĞ

KARAPİRİ

(bk. PİR MEHMED).

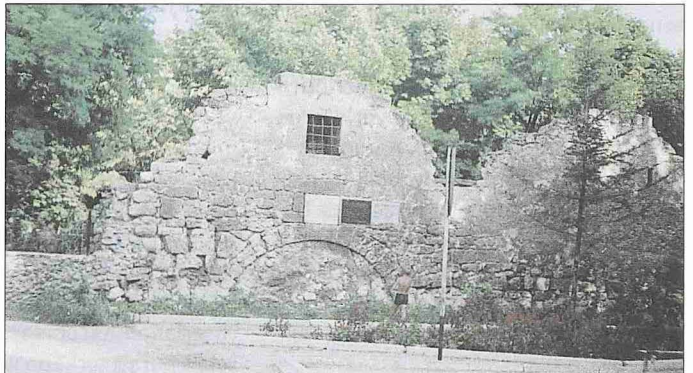
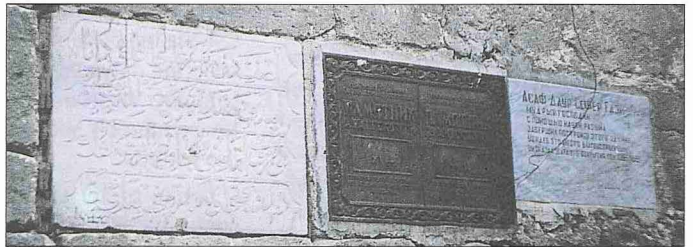
KARASUBAZAR

Kırım yarımadasının güneyinde tarihî bir şehir.

Kırım Muhtar Cumhuriyeti'nde aynı adı taşıyan yönetim biriminin merkezidir. Şehir adını aldığı Büyük Karasu çayı kıyısında bulunmaktadır. Karasubazar adıyla en geç XIII. yüzyıldan itibaren bir yerleşim yeri olarak mevcut olduğu bilinmektedir. Adından da anlaşıldığı gibi şehir ticaret yolları üzerinde önemli bir pazar yeriydi. Karasubazar'ın asıl yükselişi Kırım Hanlığı devrinde gerçekleşmiş ve XVI. yüzyılda Kırım'ın en büyük şehirlerinden biri haline gelerek cami, kervansaray, medrese, çeşme gibi pek çok mimari eserle donatılmıştır. Şehirde bu dönemde inşa edilen binalar arasında özellikle Büyük Cami, Han Camii, Şor Cami, Büyük Taşhan, Küçük Taşhan, Büyük Hamam ve Çay Hamam önemlidir. Büyük Cami bu eserler arasında en eskisiydi. Karasubazar'ın en önemli mimari eserlerinden olan, âdeta bir kale görünümündeki Büyük Taşhan, cephesindeki Türkçe manzum kitâbeden anlaşıldığı üzere hanın başağası Sefer Gazi Ağa tarafından 1065 (1655) yılında yaptırılmıştı. İki şerefeli minaresi olan bazilika tipi Han Camii ve bitişindeki tekkeyi ise 1727'de II. Mengli Giray Han inşa ettirmişti. Tekkenin kurucuları olan Halvetî dervişleri Konya'dan gelmişti. Mimari özellikleri Han Camii ile büyük ölçüde paralellikler gösteren yine bazilika tipindeki Şor Camii'nin de aynı dönem eserleri olması muhtemeldir.

Kırım Hanlığı döneminde şehirde zanaatlar da çok gelişmiştir. Bu devirde Karasubazar, Kalgay Sultan'ın idaresinde bir kaymakamlık merkezi olmuştur. Karasubazar'ın bir diğer önemli yönü, burasının hanlık protokolünde en önde gelen beyler olan Şırın beylerinin de merkezi oluşuydu. XVII. yüzyıl ortalarında Karasubazar'ı gezen Evliya Çelebi buranın nehrin iki tarafında mâmur bir kasaba olduğunu, güneyde bayırlar üzerinde Ermeni mahallesi, batıda düz sahrada bağlı bahçeli, kiremit örtülü 5502 müslüman evi bulunduğunu, halkın bir kısmını Anadolu'dan karışıklıklar sebebiyle kaçan Tokatlı, Sivaslı, Amasyalıların oluşturduğunu ve kalesi bulunmadığını yazar. Ayrıca şehirde 2000 Ermeni, 500 Rum, 300 yahudinin yaşadığını belirtir. Ona göre burada beşi cuma camii olan yirmi sekiz cami, beş medrese, sekiz mektep, dört büyük hamam, 1140 dükkân, on kahvehane ve kırk meyhâne vardı (*Seyahatnâme*, VII, 644-649).

Karasubazar, 1624-1675 yılları arasında dört defa Zaporog Kazakları'nın baskınına uğramış ve zarar görmüştür. 1736'da Bahçesaray'ın Kont Burchard Christoph von Münnich kumandasındaki Rus ordusunca istilâ ve tahrip edilmesi üzerine Feth Giray Han geçici olarak başşehirini Karasubazar'a taşımış, ancak General Douglas'ın idaresindeki Rus birlikleri Ağustos 1737'de Karasubazar'a hücum ederek büyük tahribata sebep olmuştur. O sırada Karasubazar'da yaklaşık 1000 ev, otuz sekiz cami, iki kilise (biri Er-

Büyük Taşhan'ın ön cephesi ve Sefer Gazi Ağa'nın adının geçtiği kitâbe